

Ochrana přírody

KULÉROVÁ PŘÍLOHA

ročník 78 číslo 4 2023

ZPRÁVY / AKTUALITY / OZNÁMENÍ

S napětím očekávané hlasování Evropského parlamentu ohledně obnovy přírody se dočkalo výsledku. Přinášíme k němu komentář Ladislava Mika, který vyšel 26. 7. 2023 na Ekolist.cz.

Ladislav Miko: Nature Restoration Law – výhra, prohra, či Pyrrhovo vítězství?

Návrh nařízení o obnově přírody (NRL) je jedním z právních předpisů, které byly navrženy v rámci naplňování strategie pro biodiverzitu v rámci Evropské zelené dohody (EU Green Deal, GD). Jde o zcela nový a dá se říct průlomový návrh – neboť se poprvé v historii nesnaží biodiverzitu chránit tím, že ji nějakým způsobem oddělí, vymezí území, ve kterém se kvůli ochraně přírody omezí či upraví jiné činnosti a tím vznikne nějak definované území ochrany přírody – ať už je to přísná rezervace, národní park, nebo volněji chráněná území v rámci NATURA 2000. Obnova přírody je naopak především směřována do krajiny či do prostoru, které jsou člověkem primárně využívány – ať už zemědělsky, lesnický, nebo třeba pro sídla a ekonomické aktivity.

Nenavrhuje se zřízení dalších chráněných území, předmětem je obnova přírodních prvků v krajině tak, aby se odvrátila ztráta nebo se navrátily už ztracené funkce ekosystémů, které jsou právě pro dlouhodobé a udržitelné využívání krajiny klíčové – ať už jde o schopnost krajiny zadržovat vodu, půdní úrodnost, hospodaření se živinami, propustnost a samočistící schopnost vod, nenahraditelné služby opylovačů, nebo třeba management mikroklimatu v sídlech.

Princip je jednoduchý: zjistit a zmapovat, které z těchto a dalších ekosystémových služeb v krajině ztrácíme kvůli degradaci jejich přírodních prvků – říkáme tomu zcela obyčejná

příroda –, a začít tuto degradovanou část přírody obnovovat.

Samozřejmě, že ekosystémové funkce závisí na kvalitě ekosystému a ta zase na stavu populací druhů, které je tvoří – a tedy biodiverzitě, a že tedy toto snažení má biodiverzitu a ekosystémům pomoci. Nicméně tím cílem je dostat do krajiny zpět to, co nám byla po staletí schopna dodávat zadarmo a co nyní kvůli degradaci přírody ztrácíme a musíme s velkým úsilím a za hodně peněz nahrazovat, dodávat sami. V některých případech (například nadměrná eroze) jde dokonce o ztráty, které nahradit v podstatě nedokážeme.

Z uvedeného by mělo plynout, že subjekty, které v krajině působí, budou jak důležitost, tak urgenci takového postupu vnímat a dokonce vítat – nejde totiž o nic jiného než o dlouhodobou perspektivu zemědělství, rybářství či lesnictví a o obrovské objemy financí, které je možné takovým postupem ušetřit, a to jak v kontextu rostoucích škod (povodně, sucha, neúroda), tak rostoucích nákladů (hnojiva, pesticidy, využití drahé techniky a lidské práce atd.) v kontextu krize biodiverzity a zejména klimatických dopadů.

Jistě, i obnova přírody není zadarmo – bude stát hodně úsilí a vyžádá si nemalé náklady. Jde ale o investici, která se vrátí v ušetření pravidelných, každoročních a stoupajících nákladů na zajištění ztracených funkcí ekosystému člověkem.

S ohledem na probíhající velmi intenzivní úsilí v oblasti mitigace a adaptace na klimatické změny, společenské i finanční náklady krizí, jako byla pandemie covidu, energetická krize nebo samotná válka způsobená ruskou agresí na Ukrajině, je pochopitelná diskuse o tom, kolik kapacit – ať už lidských, nebo finančních – jsme v EU či u nás doma schopni do úsilí o obnovu přírody vložit a jak ambiciózní mají být cíle.

Dalo se také očekávat, že proti návrhu budou vystupovat ideoví odpůrci celé strategie Evropské zelené dohody či Strategie pro biodiverzitu.

Ve všech případech jde ale v součtu o relativně malou skupinu, tedy menšinu, která by neměla být při schvalování nařízení problémem a vlastně v rámci kritiky mohla přispět ke zlepšení a zrealizování cílů navrhované legislativy.

Přesto však bylo hledání postoje k návrhu dosti složité. V Evropské radě, kde se návrh začal projednávat už během mimořádně úspěšného předsednictví České republiky, se k tzv. společné pozici dospělo až ke konci předsednictví Švédska, a tato společná pozice je oproti původnímu návrhu Evropské komise mnohem flexibilnější a dává členským zemím mnohem větší prostor pro postup a rozhodování na národní úrovni a se zohledněním specifik jednotlivých zemí. Striktní zastánci návrhu už tento posun považovali za „oslabení“ návrhu.

V oblastech životního prostředí, potravin, bezpečnosti apod. je celkem obvyklé, že zatímco v radě si členské země vymohou řadu posunů, ústupků či zjednodušení, poslanci Evropského parlamentu bývají těmi, kteří mají tendenci požadavky zvyšovat, požadovat více a kritizovat návrhy komise ze strany zvyšování ambice. V případě návrhu o obnově přírody se tak nejenže nestalo, ale ve hře byla dokonce diskuse o úplném odmítnutí návrhu.

Klíčovým faktorem v politické diskusi bylo, že po dlouhém lavírování a opakovaných změnách akcentů v diskusi se nakonec největší evropská parlamentní frakce – EPP (European Peoples Party), reprezentující pravicové a konzervativní síly z EU, rozhodla jít proti návrhu a prosazovat jeho úplné zamítnutí a vrácení komisi.

S ohledem na to, co bylo uvedeno výše, a s přihlédnutím k faktu, že v této frakci jsou významně zastoupeny právě zájmy zemědělců a lesníků, bylo toto rozhodnutí překvapivé a těžko pochopitelné. S ohledem na zdůvodnění, které bylo EPP poskytnuto – tedy obavu, že schválení povede k ohrožení potravinové bezpečnosti EU, že jde o velmi drahý postup, na který teď nejsou ani kapacity, ani peníze,

a zejména že konceptuálně je celý návrh špatně – je toto rozhodnutí vnímáno jako vítězství zájmů lobby velkých zemědělských korporací a také jako rozhodnutí politické („hráz proti příliš ambiciózní změně v rámci Zelené dohody“) a celou věcnou a technickou stránku problému politizující.

V důsledku tohoto rozhodnutí pak došlo k odmítnutí návrhu ve dvou výborech EP (zemědělském a rybářském) a v klíčovém, gesčním výboru pro životní prostředí se vedl dosti nevybíravý boj, který mj. obsahoval i politické tlaky na konkrétní poslance, lobbování u představitelů národních vlád a podobně.

Výsledkem bylo, že hlasování ve výboru skončilo „remízou“ a návrh nebyl ani doporučen, ani odmítnut. Klíčové klání bylo tedy očekáváno v rámci plenárního zasedání.

Výsledek plenárky byl ostře sledován a je známý: návrh nařízení o obnově přírody nakonec, poměrně těsnou většinou, prošel. Jeho základem je načtený pozměňovací návrh vycházející ze společné pozice Evropské rady, takže zastánci by vlastně měli mít důvod k opatrné radosti či dokonce oslavě – mohlo by to pomoci při rychlejším hledání společné verze v rámci tzv. dialogu, který vede k vytvoření finálního společného textu, následně schváleného jak Radou, tak i parlamentem, což je nutný předpoklad schválení každé legislativy.

Problém je ovšem v tom, že parlamentní návrh, který byl schválen, byl řadou dalších pozměňovacích návrhů dost vydatně „vykostěn“, a jeho ambice je tak podstatně nižší, než je tomu u společné pozice Rady.

Především byl úplně vypuštěn článek 9 návrhu, což v podstatě znamená, že se celý návrh nebude vztahovat na zemědělskou krajinu a stanovíště v zemědělské krajině.

Snížila se taky ambice v případě lesa, výrazněji také u mělkých moří (ta sice ČR nemá, ale pro jiné země jde o velmi choulostivé téma). „Zůstali“ opylovači, urbánní krajina, vodní toky a zčásti i lesy.

Následná diskuse se vedla v zásadě v dvojím duchu. První reakce byly vesměs pozitivní, v situaci, kdy vůbec nebylo jisté, zda parlament návrh podpoří, bylo schválení velkým vítězstvím. Ovšem po zjištění, co všechno Evropský parlament z návrhu vyhodil a jak ho změnil, se

Zemědělská krajina byla z návrhu obnovy vyjmuta. Na snímku řepkový lán zasahující do národní přírodní památky Na Adamcích. Foto archiv AOPK ČR

reakce rozdělily téměř zcela do táborů těch, kteří výsledek považují za prohru, a těch, kteří mluví sice o vítězství, ale o tom bájném vítězství Pyrrhově.

V čem je napříč diskusí shoda, že se povedlo toto navýsost důležité téma zpolitizovat a že svoji sílu prokázala především velká zemědělská lobby.

Já si dovoluji navrhnout jinou optiku. Především, odmítnutí v parlamentu by znamenalo téměř jistě, že by se návrh neprojednal do konce současného volebního období, což v zásadě většinou znamená, že návrh zcela spadne pod stůl.

Navíc, v takových případech Evropská komise „nespěchá“ s novým předložením, byť i nějak upraveného návrhu, protože nechce opakovat politickou „facku“, kterou odmítnutý návrh znamená.

Zásadně důležité téma obnovy přírody (ke kterému se paradoxně všechny země EU zavázaly v rámci globálních a multilaterálních dohod v rámci Úmluvy OSN o biodiverzitě a které má např. ČR i jako jednu z priorit v programovém prohlášení vlády) by bylo odloženo na několik let, a i kdyby došlo ke schválení jiného návrhu, řekněme ob jedno období, znamenalo by to především, že jeho implementace bude zpožděná, podstatně dražší a napravovat by bylo nutné mnohem rozsáhlejší škody.

Schválení, byť okleštěného a málo ambiciózního, textu v parlamentu však otvírá cestu k dalšímu kroku v rámci legislativního procesu, tedy tzv. dialogu. V něm se zákonodárci – tedy Evropská rada (reprezentovaná předsednickou zemí) a Evropský parlament (reprezentovaný zpravodajem daného návrhu a skupinou stínových zpravodajů z ostatních frakcí) dohadují na výsledném, společném textu. Třetím do dialogu je Evropská komise – ta však nemá možnost prosazovat nějaké své návrhy, pouze pomáhá hledání kompromisu mezi radou a parlamentem. Obvykle v podobě vysvětlení, posouzení, zda se navrhovaný kompromisní text nedostane do rozporu s existující legislativou nebo základními dokumenty Unie, případně rychlému vyhodnocení dopadů, pokud je to možné.

V každém případě je však výsledkem dialogu vždy návrh, který leží někde „mezi“ postoji rady a parlamentu. Dá se tak očekávat, že se do výsledného textu některá velmi důležitá opatření vrátí, a především, že se – v nějaké podobě – najde způsob, jak návrh opět dostat i do zemědělské krajiny.

Z diskusí s řadou europoslanců vyplývá, že i ti, kteří byli proti návrhu nebo hlasovali za pozměňovací návrhy, si uvědomují, že úplný odchod ze zemědělské krajiny je chybou, v konečném důsledku jednoznačně i proti zájmům zemědělců. Zaznamenal jsem, alespoň v některých případech, ochotu hledat řešení, jak zeměděl-

skou část přece jenom ve výsledném návrhu dostat do hry.

Koneckonců, tento návrh je jedním z mála v dlouhodobém snažení v oblasti životního prostředí a klimatu, kde se lze poznatelné a viditelné změny v naší krajině – tedy obnovy „kousků“ přírody, většího množství opylovačů, polních ptáků či lepší situace s erozí půdy nebo zadržováním stále vzácnější vody – dočkat v dohledné době, čili vlastně vidět výsledky našeho snažení na vlastní oči.

Myslím si, že to není málo, a proto končím svůj pohled s opatrným, ale v zásadě pozitivním očekáváním. V tomto smyslu tedy považuji výsledek hlasování před pár dny v Evropském parlamentu za úspěch a šanci přelomovou legislativu k obnově přírody do konce stávajícího funkčního období přece jenom schválit. ■

Ladislav Miko, převzato z Ekolist.cz

Tisková zpráva AOPK ČR a KRMAP

Světové fórum lídrů chráněných území se sešlo v Krkonoších a Jizerských

Experti z chráněných území celého světa se koncem června sešli v Krkonošském národním parku a chráněné krajinné oblasti Jizerské hory. Navštívili světově unikátní krkonošskou tundru a také Jizerskohorské bučiny, které jsou pro

svou výjimečnost součástí Světového dědictví UNESCO. Diskutovali mimo jiné o tom, jak dál postupovat v ochraně přírody v globálním i národním měřítku. Obdobné setkání se konalo již podvanácté, poslední se uskutečnilo v roce 2019 v Austrálii. České setkání WPALF [1] bylo důležité také proto, že znamenalo restart setkávání této skupiny reprezentantů chráněných území celého světa po covidové pauze.

„Je pro nás ctí a velkou radostí, že jsme mohli špičkové zahraniční kolegy provést naším nejstarším národním parkem. Na něm se totiž dá dobře ukázat, čemu nejen tuzemská ochrana přírody v současné době čelí. V Krkonoších je problémem extrémní návštěvnost některých míst a také postupující klimatická změna, která ohrožuje zdejší unikátní tundru,“ konstatuje ředitel Správy Krkonošského národního parku Robin Böhnisch.

„Česká republika se na chvíli stala doslova centrem světové ochrany přírody. Je trochu symbolické, že setkání proběhlo v době, kdy celá Evropa čekala na to, jak dopadne hlasování Evropského parlamentu o obnově přírody. V České republice si zvýšenou ochranu zaslouží hned několik míst. Vedle často zmiňovaného Křivoklátska, soutoku Moravy a Dyje či Krušných hor je na místě zvážit, zda do budoucna nerozšířit Krkonošský národní park o nejhodnotnější část Jizerských hor. Parametry na to bezesporu má. Na příkladu Jizerskohorských bučin, které jsou zapsány na seznam Světového dědictví UNESCO, je vidět, že i střední Evropa má stále cennou přírodu,“ konstatuje František Pelc, ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

Setkání se zúčastnila téměř třicítka expertů z různých zemí – ze Singapur, Malajsie, Velké Británie, Finska, Beninu, Bhútánu, Austrálie, Kanady, Uzbekistánu či Rumunska. Diskutoval se problém přetíženosti některých částí KRMAP i CHKO Jizerské hory, hosté velmi ocenili projekty nápravy hydrologického režimu na hřebenech obou pohoří – instalaci přehrázek na rašeliništích nebo v rašelinných smrčinách, které vrací vodu do biotopů historicky odvodněných melioračními kanály.

Ze setkání vzešla také společná Krkonoško-jizerskohorská deklarace, v níž zástupci více než 1000 chráněných území upozorňují, že investice do ochrany a obnovy přírody jsou nutnou podmínkou toho, aby svět zvládl současnou dvojí krizi klimatické změny a ubývání živočišných a rostlinných druhů. ■

WPALF - World Protected Areas Leaders Forum
(Světové fórum lídrů chráněných území).

Fórum bylo založeno v roce 1999 Mezinárodním svazem ochrany přírody (IUCN) a tvoří ho především ředitelé a vedoucí pracovníci státních agentur ochrany přírody, národních parků a dalších chráněných území. Jeho cílem je výměna zkušeností a názorů v ochraně přírody a správě chráněných území.

Tisková zpráva MŽP a AOPK ČR

Těžbou vyčerpaný Důl ČSA má budoucnost teprve před sebou

Vláda včera schválila jeho budoucí využití pro přírodu, rozvoj obcí i čistou energetiku.

MŽP má plán na komplexní a efektivní využívání území lomu ČSA po ukončení těžby hnědého uhlí, k němuž by podle předpokladů mělo dojít již v roce 2025. Balanční scénář odsouhlasený vládou kombinuje hned několik benefitů najednou – přínos pro krajinu i energetickou nezávislost území, úsporu státního rozpočtu a nový zdroj financí pro přilehlé obce a dotčené území v těžbou strukturálně poškozeném regionu.

Dokončení plánu předcházelo zpracování podrobných expertních studií zhodnocujících vodohospodářské a geologické poměry, energetický potenciál území a stav přírody a krajiny. Všechny předložené scénáře musely reagovat

Ze setkání WPALF v Krkonoších. Foto Tomáš Růžička

Velkolom ČSA pod zámek Jezeří. Foto Markéta Hendrychová

na nové okolnosti, zejména vodohospodářskou bilanci zohledňující dopady klimatické změny, poukazující na nedostatek vody v regionu pro původně plánovanou hydrologickou rekultivaci.

„Za to, aby měla Česká republika dostatek tepla a elektřiny, platily uhelné kraje po mnoho desetiletí bolestnou cenu, jinak to bylo v Ústeckém kraji. Je čas jim tyto újmy alespoň částečně nahradit a dát jim budoucnost v podobě zajištění zdravého životního prostředí, zvýšení kvality života jeho obyvatel včetně posílení zaměstnanosti i rozvoje čistých energií. Jsem rád, že touto cestou můžeme Ústeckému kraji vrátit přírodu, možnost energetického rozvoje a přilehlým obcím dát do budoucna zdroj financí na projekty, které prospějí jejich rozvoji,“ říká náměstek ministra životního prostředí Tomáš Tesář.

Dominantní vlastnický podíl k pozemkům v lomu ČSA má Česká republika. Pozemky z většiny nebyly před otevřením lomu zemědělskou půdou. Státní pozemky na území lomu spravuje převážně státní podnik DIAMO, dále pak Povodí Ohře, Státní pozemkový úřad či Národní památkový ústav. Všichni vlastníci se shodují na tom, že balanční scénář představuje velký přínos pro zlepšení životního prostředí regionu. Tato varianta otvírá vytěženému území nový horizont. Na území lomu vznikne maloplošné zvláště chráněné území o rozloze cca 11 km². V něm bude probíhat rekultivace s využitím ekologické obnovy tak, aby zde dostaly prostor přirozené

přírodní procesy, které podpoří rozmanitost zdejší přírody a krajiny. Návrh počítá s jezerem, které bude napouštěno přirozeně. Území lomu ČSA má být také energeticky využito instalací solárních elektráren. Zároveň plán obsahuje územní rezervu pro případné budoucí vybudování přečerpávací elektrárny.

Využití metod spontánní a řízené sukcese při rekultivaci území po těžbě představuje ověřený přístup u nás i v zahraničí, který je zahrnutý v mnoha národních i regionálních a místních strategiích i plánech. Díky tomu vzniká pestrá krajina s výjimečnou druhovou rozmanitostí, vysokou ekologickou odolností, která je i hodnotnější pro rekreační využití.

„Hlavním smyslem ekologické obnovy je umožnění rozvoje nebývale rozmanité přírody a krajiny, která na plochách po těžbě nachází prostor. Ačkoli to zní paradoxně, právě unikátní přírodní fenomény v opuštěných velkolomech se mohou stát mimořádnou turistickou atrakcí. Jak je vidět nedaleko za hranicemi v Německu, profit z přirozené obnovy mají také místní lidé – zejména v podobě pestré a okamžitě po ukončení těžby volně přístupné krajiny či financí z turistického ruchu. Počítá se s tím, že tu vzniknou naučné stezky, vyhlídková místa či cyklotrasy,“ říká Pavel Pešout z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. V ČR probíhá ekologická obnova úspěšně na mnoha lokalitách, které zasáhla těžba. Například na části velkolomu Čertovy schody ve středních

Čechách, pískovně Cep na Třeboňsku nebo na pískovně Erika na Karlovarsku.

„Ekologická obnova území přinese i výrazný finanční benefit pro obce v regionu a také pro státní rozpočet. Prostředky, které by bylo podle původního plánu rekultivace nutné investovat do tradičních postupů, jako jsou terénní úpravy, příprava půdy, lesnická výsadba nebo další zemědělská opatření, nebude nutné vynaložit. Tyto peníze nezůstanou těžbařské firmě, ale dostane je Státní fond životního prostředí ČR, který je bude rozdělovat obcím v území. Přesná výše bude určena po přepočtu až při stanovení nového rekultivačního plánu Českým báňským úřadem, ale půjde o vyšší stovky milionů korun,“ dodává náměstek ministra životního prostředí Tomáš Tesář. ■

Požární ochrana v Národním parku České Švýcarsko rok po velkém požáru

Národní park České Švýcarsko za dvě dekády své existence evidoval do roku 2022 přes sedmdesát zahoření či požárů. Velký požár, který propukl 24. července 2022 a uhašen byl až v polovině srpna, nesl pořadové číslo 78. Všech předchozích sedmdesát sedm požárů se podařilo uhasit během jednoho až dvou dnů, odhlédneme-li od požáru na Jetřichovicku v roce 2006, jehož uhašení trvalo týden. Nedobrovolná zkušenosť s požárem velkého rozsahu nutně vedla k úpravám přístupu k požární prevenci na území národního parku.

V rámci snížení požární zátěže a současně zlepšení přístupu pro hasiče v blízkosti intravilánů obcí a staveb Správa Národního parku České Švýcarsko zrealizovala těžby smrkových souší při současném odvozu převážné většiny dřevní hmoty. Tomuto opatření předcházelo zpracování studie Ústavem pro výzkum lesních ekosystémů (IFER). Na uvolněných plochách jsou v dalším kroku plánovány výsadby dřevin, které do budoucna budou mít v případě požáru tlumivý účinek, zejména se jedná o buk a dub.

Revizi byla podrobena síť cest pro složky integrovaného záchranného systému. Vedle kontroly a udržování její stálé průjezdnosti byla ve spolupráci s Hasičským záchranným sborem provedena i její kategorizace z hlediska vhodnosti jednotlivých cest pro konkrétní druhy hasičské techniky. Správa parku spolupracovala

s hasiči během cvičení zaměřeného na průjezdnost cest a ověření dojezdových časů na určená místa. Na základě předchozích dohod jsou plánovány i kondiční jízdy pro jednotky sboru dobrovolných hasičů z blízkých obcí.

Další opatření jsou zaměřena především na prevenci vzniku, včasné odhalení či co nejrychlejší zahájení hašení ohně. Zcela zásadní jsou technické vybavení personálu a dostupnost hasební vody. Stráž přírody proto byla vybavena čtyřkolovou s hasební nástavbou, která pojme 300 litrů vody, vozidla terénních pracovníků pak dvacetilitrovými hasičskými zádobovými vaky. Na vybraných místech národního parku byly rozestavěny menší zásobníky vody o objemu 1000 litrů. Na třech dalších místech pak byly uloženy velkoobjemové hasičské vaky o objemu vždy 50 tisíc litrů vody, obnovena byla i jedna historická nádrž o objemu 70 metrů krychlových. Tyto zdroje mohou umožnit vedení prvotního hasičského zásahu a také pomoci překlenout dobu, než se podaří zřídit dálkové vedení hasební vody.

Ve vazbě na výstrahy Českého meteorologického ústavu byl zprovozněn také dynamický systém spouštění monitorovacích hlídek, při současném omezení návštěvnického využívání území národního parku. Tento systém funguje v zásadě na bázi „semaforu“, kdy při běžné situaci pracovníci správy parku nedrží hlídky a pro návštěvníky platí jen obvyklá omezení vyplývající z návštěvního řádu. Při vyhlášení nízkého stupně požárního nebezpečí začínají zaměstnanci držet pravidelné

hlídky na určených místech v ranních a večerních hodinách, návštěvníkům je omezen vstup do lesa v noci, tedy od 22. do 6. hodiny. Pokud ČHMÚ dále zvýší stupeň výstrahy na vysoký stupeň požárního nebezpečí, jsou v platnosti opatření ze stupně nízkého a návštěvníkům je dále omezen vstup mimo značené turistické trasy.

Veškeré připravenosti navzdory hraje rozhodující roli stále člověk. Zejména pak otázka, zda se lidé skutečně zdrží rozdělování ohně v přírodě, a to především v obdobích extrémního sucha. Převážná část z uvedených 78 požárů a zahoření by bez lidského zapříčinění bývala nikdy nevznikla. ■

Tomáš Salov

„Doupov slavil“

Největší vojenský újezd Hradiště, možná vám kdysi známý pod názvem „Doupov“, letos slaví 70 let od svého vzniku. Jeho rozloha čítá 28 000 tisíc hektarů a jeho název je spjat s jeho nejvyšším vrcholem Hradiště. Území vojenského újezdu dnes slouží pro potřeby obrany státu a k výcviku ozbrojených sil. Jeho samotný vznik se váže k 1. únoru 1953, kdy vláda podle zákona vymezila území nového vojenského újezdu pro potřeby obrany západní hranice republiky a armádního výcviku v návaznosti na zrušení vojenského újezdu Prameny u Mariánských Lázní. Vojenský újezd Hradiště vznikl sloučením

70 katastrálních území tří okresů, a to Kadaně, Podbořan a Toužimi o rozloze 331,61 km², a vytvořil na severu hranici mezi Karlovarským a Ústeckým krajem. Bylo tehdy vystěhováno asi 950 rodin z 51 obcí. Zanikly desítky obcí včetně města Doupova, které dnes už jen nostalgicky připomínají dopravní značky, názvy stělnic, cvičišť a vojákům slouží jako orientační body v terénu. Za svojí existence prošel vojenský újezd několika významnými mezníky, jedním z nich byla i optimalizace vojenského újezdu z důvodů narovnání občanských práv obyvatel žijících na jeho území. V roce 2016 byly vyjmuty všechny sídelní útvary s obyvateli a zároveň vznikly dvě samostatné obce pod názvy Doupovské Hradiště a Bražec. Dnes se tu díváme na území, které myslím i díky armádě patří mezi jedno z nejzachovalejších a přírodovědně velmi cenné v rámci celé naší republiky. Z těchto důvodů byl vojenský újezd Hradiště zařazen do soustavy NATURA 2000 a byla zde vyhlášena evropsky významná lokalita Hradiště a ptačí oblast Doupovské hory. Zjednodušeně řečeno, Doupovské hory vojáky potřebují, potřebují rozježděné tankové cesty, potřebují i ty občasné požáry, které spálí traviny a křoviska a uvolní tak prostor pro nový život. Spojit vojenskou činnost a ochranu přírody lze a Hradiště je toho i důkazem. A právě tím můstkem mezi ochranáři a vojáky je pro nás – pro rezort obrany jakožto i orgán ochrany přírody na tomto území – jeden člověk. Tím člověkem je Ing. Petr Jiskra z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, který je již dlouhá léta členem „Pracovní skupiny pro

Velkoobjemový vak na požární vodu. Foto archiv NPČŠ

Koniklec otevřený na Doupově. Foto archiv AOPK ČR

ochranu přírody na území vojenského újezdu Hradiště“ a platným odborníkem a znalcem tohoto území. Petr je člověk, který má srdce a rozum na pravém místě a vždy se snaží najít ten správný kompromis mezi ochranou přírody, hospodařením a prioritou tohoto území, což je zajištění bezproblémového výcviku vojsk. Občas mu tuto situaci opravdu nezávídím. Petrovi patří velké díky za to, co pro vojenský újezd z hlediska ochrany přírody a managementu EVL udělal, a doufám, že tato skvělá spolupráce potrvá navěky, alespoň po dobu existence vojenského újezdu. Právem mu patří ocenění, které převzal dne 8. června 2023 v Karlových Varech z rukou generálmajora Ing. Miloslava Lafka, inspektora AČR – zástupce NGŠ AČR za spolupráci v oblasti ochrany přírody na území vojenského újezdu Hradiště.

Petře, vážím si Tě nejen jako odborníka, ale i jako člověka, ještě jednou Ti děkuji a těším se na další spolupráci. ■

Arnoštka Jelínková

Seminář CITES tentokrát bilancoval

Tradici seminářů, každoročně pořádaných pod názvem *CITESové evergreeny* Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR s finanční podporou Ministerstva životního prostředí, přerušila syndemie nemoci covid-19, takže v letech 2020–2021 proběhl jediný. V roce 2022 byli pracovníci vědeckého orgánu CITES vytiženi kromě roz-

sáhlé běžné agendy i aktivním zapojením do přípravy a zabezpečení průběhu předsednictví ČR v Radě Evropské unie.

V pořadí již 12. ročník semináře se uskutečnil 14. – 15. června 2023 opět v Bohuslavicích u Telče a zúčastnilo se jej 45 zástupců státní správy, zoologických zahrad, univerzit a soukromého sektoru. Zatímco předcházející akce se věnovaly především aktuálním tématům souvisejícím s naplňováním Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES), jako je chov velkých koček, vliv Číny na mezinárodní obchod s flórou a faunou nebo vzájemný vztah lovu a ochrany přírody, letošní akce se nesla ve znamení 50. výročí uvedené normy mezinárodního práva (viz článek na str. 44 – 48). Podtitul *CITES 50 – balance, trendy a milníky* napovídal, že tentokrát půjde o připomenutí dosavadního směřování úmluvy ve světě, EU a ČR. To by ale nestačilo. Organizátoři si také vytkli za cíl pokusit se na základě známých trendů o prognózu dalšího vývoje zmiňované konvence. Do jaké míry se jim to podařilo, přiblíží následující řádky.

Co bylo, bylo

V úvodní části semináře věnované vývoji CITES představil J. Plesník (AOPK ČR) okolnosti sjednání CITES, jedné z vůbec prvních mnohostranných úmluv zaměřených na péči o biologickou rozmanitost. Příběh o tom, jak se Česká republika dvakrát stala smluvní stranou konvence, přiblížil bývalý dlouholetý pracovník MŽP J. Kučera, který „retro“ vyprávění proložil zajímavou obra-

zovou dokumentací. Přijetí zákona č. 346/2009 Sb., jednomyslné schválení druhu navrženého Českou republikou do přílohy II, jmenovitě kozorožce kavkazského (*Capra caucasica*), předsednictví ČR v Radě EU, zpřísnění podmínek pro obchodování s exempláři tygrů (*Panthera tigris*) odchovanými v lidské péči v EU, přijetí Národního akčního plánu pro potírání nezákonného nakládání s flórou a faunou (*wildlife crime*) a rozvoj informačního systému Registr CITES snižující administrativu označil O. Klouček (MŽP) za důležité události v implementaci CITES v naší republice v posledních 15 letech.

Postavení ČR jako chovatelské a pěstitelské velmoci potvrdila prostřednictvím výmluvné statistiky S. Ucová (AOPK ČR): ročně je v ČR mj. vydáno na 15 000 certifikátů CITES, tedy výjimek umožňujících obchod s exempláři z přílohy A příslušné legislativy EU v rámci celé sjednocené Evropy. O některých případech často nesmírně vynalézavého porušování úmluvy CITES v ČR, které se zapsaly do povědomí všech zúčastněných a někdy i široké veřejnosti, pohovořila P. Řihová (Centrum environmentálních forezních věd ÚŽP PŘF UK Praha). Od začátku nového tisíciletí pachatelé metody notně vylepšili, a díky těmto inovacím se pašování stalo promyšlenější a propracovanější. Se vstupem ČR do EU se sice radikálně změnila legislativa, ale případů rozhodně neubýlo. Přestože z poměru mezi popsávanými a vědě neznámými druhy můžeme usuzovat, že většinu vyhubených nebo vyhynulých taxonů nestačili taxonomové klasifikovat, vymírání (extinkce) není anonymní. Účastníky semináře o tom přesvědčila B. Kamieniecká (AOPK ČR), která představila některé dosavadní oběti necitlivého vztahu lidí k přírodě.

Co také patří k CITES

V další sekci se S. Ucová věnovala rozdílu mezi nadměrným využíváním flóry a fauny a ještě udržitelným obchodem, jež by měla postihnout dobře připravená zjištění o neškodlivosti. J. Makal (AOPK ČR) objasnil způsob, jakým jsou druhy, popř. jiné taxony zařazovány do příloh úmluvy. Jihoamerická lama vikuňa (*Vicugna vicugna*) patří mezi organismy, které CITES zachránil před vyhubením. Jak ale upozornila D. Formanová (CEJV ÚŽP PŘF UK Praha), domorodá společenství dostávají z prodeje vysoce žádané vlny vikuní jen 2–6 %, i když je jejich podíl na péči o uvedené sudokopytníky klíčový. R. Zajíček (AOPK ČR) a E. Čermáková (Veterinární univerzita Brno) názorně doložili, proč čipování příliš malých mláďat suchozemských želv nepředstavuje nic jiného než týrání.

Pohled do jednacího sálu v průběhu 12. ročníku semináře *CITESové evergreeny* konaného v červnu 2023 již tradičně v Bohuslavicích u Telče. Foto Jana Hrdá

Jak přistupovat k chovu a péči o zabavené tygří kotě a jaký bude jeho osud? Odpověď na tyto otázky hledali Jiří Hlásenský (Zoo Hodonín) a D. Formanová. O pokračujícím problému, kterým stejně jako v ČR zůstává i na Slovensku chov velkých kočkovitých šelem, pohovořily M. Blatnická (MŽP SR Bratislava) a L. Matejovičová (Štátna ochrana prírody SR Bratislava). O překvapivě široké motivaci, proč si lidé pořízují ohrožené rostlinné a živočišné druhy, referovala na základě řady příkladů z praxe P. Říhová. Právě snižování poptávky zůstává jednou z cest, jak omezit tlak na komerčně zajímavou flóru a faunu. Málo známou posedlostí obyvatel jihovýchodní a východní Asie chovat v domácnosti jako mazlíčky vydry malé (*Aonyx cinerea*) rozebrala S. Ucová: ČR byla v období 2016–2023 pro tento nejmenší druh vydry čtvrtou nejvýznamnější vývozní zemí. Téměř deset let se na Sumatře uskutečňuje s podporu četných zoolo- gických zahrad včetně těch z ČR program Kukang snažící se redukovat nelegální nešetný chov outloňů váhavých (*Nycticebus coucang*) a luskounů ostrovních (*Manis javanica*). L. Čizmar- řová (Zoo Olomouc) zdůraznila, jak důležité je zapojit do uvedené iniciativy místní obyvatele.

F. Příbrský (Zoo Ostrava) se zaměřil na třetí sérii první komplexní kampaně o ilegálním obchodu s chráněnými druhy v ČR, výstižně nazvanou *Ukradená divočina* a uskutečňovanou zejména zoologickými zahradami. Její součástí, stejno- menná putovní výstava, názorně ukazuje, že do omezování nepovoleného kšeftování se může zapojit každý občan. Praktickou rešerši o tom, kde hledat aktuální informace o mezinárodním obchodu s planě rostoucími rostlinami a volně žijícími živočichy připravil J. Makal. Samotný závěr akce přešel do odlehčeného tónu. Zajímavé příběhy z dlouholeté spolupráce s policej- ními složkami při odchytu exotických plazů v Brně vyprávěl s nezaměnitelným osobitým podáním R. Zajíček.

Ve snaze o udržitelné využívání bioty (živé složky ekosystémů) hraje a bude hrát CITES bez přehá- nění nezastupitelnou roli. Počítat musíme i s trendy, které nebyly v době sjednání úmluvy známé, jako je obchod s flórou a faunou na inter- netu. Proto si trůfáme tvrdit, že naplňování CITES v České republice bude přinejmenším stejně významné jako dnes. ■

Sborník abstraktů přednášek ze semináře je dostupný na adrese www.ochranaprirody.cz/cites.

Silvie Ucová a Jan Plesník

Ještě začátkem 20. století obývalo Afriku několik set tisíc nosorožců dvourohých: tehdy byl z pěti druhů těchto pozoruhodných býložravců nejpočetnější. Na začátku 90. let 20. století jich zůstalo v důsledku pytláctví, úbytku vhodného prostředí a konkurence jiných býložravců jen 2 300. Foto Jan Plesník

Uřezání rohů vyvolává významné změny v chování nosorožců

Otázce ochrany afrických a asijských nosorožců se na stránkách našeho časopisu věnujeme tak často, že tato skutečnost může působit jako uma- nutá posedlost autorů uvedeným tématem. Důvod je ale mnohem racionálnější. Zmiňování ikoničtí lichokopytníci totiž představují přímo modelový příklad taxonu ohroženého ilegálním obchodem s planě rostoucími rostlinami a volně žijícími živočichy a výrobky. Důvod musíme hledat zejména v jihovýchodní Asii. Tradiční čínské lékařství přisuzuje nosorožčím rohům afro- diziakální účinky, schopnost omezovat i vysoké horečky a účinně detoxikovat lidský organismus. Poptávku navíc přizpůsobila zvěst šířená v dnes již téměř stomilionovém Vietnamu, že preparát při- pravený z této části těla unikátních býložravců úspěšně léčí rakovinu. Majetníci obyvatelé této mimořádně lidnaté části světa si je navíc pořízují také proto, že vlastnictví rohu bývá tamější širo- kou veřejností vnímáno jako symbol určitého společenského postavení a nepochybného, na odívání bohatství příslušné osoby. Odbor- níci proto hovoří o Ferrari efektu, kdy si něco pořídíte nikoli proto, že byste to nezbytně potřebovali, ale jenom proto, aby všichni viděli, že si to můžete klidně dovolit. A není divu. Na černém trhu se před vypuknutím syndemie nemoci covid-19 platilo za kilogram nosorožčího rohu až 65 000 USD (1,4 milionu Kč), tedy více než za platinu, zlato nebo kokain.

Kromě všech tří druhů asijských nosorožců, k jejichž úbytku významně přispělo i velkoplošné

ničení jimi upřednostňovaného prostředí, se obětí pytláctví stal také nosorožec dvourohý (*Diceros bicornis*). Intenzivní ilegální lov vedl k dramatickému snížení jeho počtů ve sro- vnání se začátkem 60. let 20. století dosahující neuvěřitelných 98 %. V současnosti přežívá ve značně roztržitém areálu rozšíření 6 200 jedinců, a to zejména v Jihoafrické republice, Namibii, Zimbabwe a Keni. I když se v posled- ních třech desetiletích abundance nosorožce dvourohého přece jen pozvolna zvýšila, její výra- znější obnově brání právě dobře organizované pytláctví. I proto jej uznává Mezinárodní unie ochrany přírody ve svém červeném seznamu globálně ohrožených druhů uvádí i nadále jako kriticky ohroženého (CR).

Ve snaze odradit pytláky začali správci některých chráněných území včetně soukromých rezervací nosorožcům rohy odřezávat. Poprvé se tak stalo v roce 1989 v Namibii. Uspání a odchycení uve- dených mohutných savců bývá poměrně složité a riskantní. Na bezpečné místo, kde může zmiňo- vaná operace proběhnout, zvíře obvykle nahání vrtulník. Z něj odpaluje veterinář narkotizační střelu, přičemž mezitím na zemi zvíře sleduje z automobilů několik jeho spolupracovníků. Omá- menému zvířeti pak ochránci přírody zavážou oči a dají mu do uší špunty, aby jej co nejméně stre- soval zvuk motorové pily. Přitom nejde o právě levnou záležitost: zbavení rohu jednoho zvířete vyjde na stovky amerických dolarů. Protože roh tvoří stejně jako lidské nehty keratin, bývá jeho odříznutí motorovou pilou většinou bezbolestné a nevyvolává žádné krvácení. Jelikož roh pocho- pitelně dorůstá, musejí správci chráněných území operaci každých 18–24 měsíců opakovat.

Přestože se popsaný proces uskutečňuje na různých lokalitách téměř 35 let, až dosud chyběla studie, která by zhodnotila dopad ztráty rohu na nosorožce. Doktorandka univerzity ve švýcarském Neuchâtelu Vanessa Duthéová se pokusila se spolupracovníky z Jihoafrické republiky tuto mezeru vyplnit (*Proc. Natl. Acad. Sci. USA*, 120, e2301727120, 2023).

Samci nosorožců využívají rohy při obraně teritoria před jinými samci, zatímco samicím slouží k odrážení útoků predátorů na mláďata nebo při pronásledování nosorožčími samci. Obě pohlaví se bez rohů neobejdou při strhávání větví a celých dřevin a při rozrývání půdy při hledání minerálních látek nezbytných pro výživu.

Duthéová proto začala se svým týmem mapovat teritoria (aktivně obhájované části domovského okrsku) nosorožců dvourohých v soukromé rezervaci Manyoni v Jihoafrické republice. Posloužila jí k tomu také pozorování před rokem 2016, kdy správci chráněného území začali nosorožce zbavovat rohů. Výhodou bylo, že často samotářsky žijící zvířata měla v ušních boltcích identifikační značky. A závěr? Někteří nosorožci, kteří přišli o rohy, ztratili následně až 80 % svého teritoria.

Aby zvětšila analyzovaný vzorek, rozhodla se švýcarská postgraduální studentka rozšířit výzkum o údaje z dalších devíti rezervací zvěře

v JAR. Jejich velikost kolísá v rozmezí 42–340 km² a hostí 4–42 nosorožců dvourohých. Správci těchto ploch musejí podle tamějšího zákona uchovávat záznamy o nosorožcích, do nichž pravidelně zapisují, kde a kdy konkrétního jedince spatřili. Duthéová tak získala soubor více než 24 000 pozorování 368 nosorožců dvourohých, shromážděných v letech 2005–2020.

Pečlivou analýzou zmiňovaných údajů si Duthéová se svými spolupracovníky ověřila, že zákonitosti zjištěné v Manyoni nebyly náhodné. Velký vzorek totiž potvrdil, že poté, co byly nosorožcům odřezány rohy, se jejich teritorium zmenšilo průměrně o 12 km², tedy o 45 % jeho původní rozlohy. Uvedený dopad na prostorové chování zvířat byl přitom výraznější u samic (úbytek 56 %) než u samců (38 %).

Další statistická analýza rozsahu překryvu sousedních teritorií ukázala, že nosorožci bez rohů měli o 37 % nižší pravděpodobnost, že potkají jiného jedince než před operací. Protože přijdou o hlavní nástroj obrany, cítí se bez něj tyto velcí savci zranitelní a záměrně se vyhýbají příslušníkům stejného druhu. Jelikož reprodukční úspěšnost samců roste s velikostí teritoria, může odřezání rohů snížit úspěšnost rozmnožování jednotlivých zvířat i celé populace. Bezrohí nosorožci se mohou stahovat do méně vhodných biotopů nebo rovnou do ekologických pastí. Uvedeným výrazem označujeme plochy, jež

bývají pro zvířata stejně přitažlivá nebo dokonce atraktivnější než ostatní výseky krajiny, ale jedinci, kteří je využívají, vykazují zvýšenou mortalitu nebo nižší zdatnost. Uvedená skutečnost může vést k poklesu početnosti populací a v některých případech i celých druhů.

Potvrzení, nebo naopak vyvrácení uvedených hypotéz, zvláště pokud se týkají celých populací, bude vyžadovat další terénní výzkum. Otázkou rovněž zůstává, zda nosorožec zbavený rohu bude mít nižší pravděpodobnost, že se spáří s jedincem s rohem. Stejně tak stále čekáme na objasnění, zda urezání rohu skutečně snižuje rozsah pytláctví, které může být ovlivněno mj. velikostí chráněného území, úrovní sledování nosorožčí populace nebo intenzitou kriminality v celé oblasti. Autoři proto dospívají k závěru, že pokud se nepotvrdí, že zbavování rohů skutečně zůstává nezbytným opatřením proti ilegálnímu lovu, mělo by být uskutečňováno s mimořádnou opatrností a následováno pečlivým monitorováním, umožňujícím vyhodnotit jeho dlouhodobý vliv na populace nosorožců dvourohých. ■

Jan Plesník

Tváře úmluvy CITES se představují

Problematiku regulace mezinárodního obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin představuje výstava s názvem *Tváře úmluvy CITES*. Pracovníci oddělení mezinárodní spolupráce Agentury ochrany přírody a krajiny ČR nově připravili soubor 20 panelů s tematikou obchodu s faunou a flórou jako klíčového činitele ohrožujícího druhy chráněné úmluvou CITES.

Původní verze výstavy vznikla v roce 2013 a byla od počátku zamýšlena jako putovní. Během sedmi let ji mohli zájemci zhlédnout v šesti desítkách nejrůznějších institucí, jako jsou školy, muzea, knihovny či úřady. Někteří návštěvníci se netajili tím, že se jejím prostřednictvím setkali s CITES vůbec poprvé.

Nové panely jsou zhotovené ve větším formátu, především však upoutají bezesporu nádhernými snímky profesionálních fotografů. Komentář ke konkrétním tvářím úmluvy CITES pak uvádí, proč je určitý druh či vyšší taxon zajímavý z pohledu mezinárodního obchodu, dále pak čím je sám o sobě jedinečný nebo jakou roli hraje v ekosystému. V úvodu výstavy se návštěvník seznámí

Vernisáže výstavy se v Zoo Praha zúčastnil také ministr životního prostředí Petr Hladík. Výstavou provázel Ladislav Miko a ke každému z představených témat podal zasvěcený komentář. Foto archiv AOPK ČR

s úmluvou CITES jako takovou, s jejím cílem a prostředky. Závěrečné panely vysvětlují, co se skrývá pod termínem *wildlife crime*, tedy nezákonným jednáním zaměřeným na flóru a faunu, kterému se zejména v posledním desetiletí věnuje celosvětově zvýšená pozornost jak ze strany široké veřejnosti, tak některých politiků a řídících pracovníků. Znalosti nabyté prohlídkou osvětové výstavy si návštěvníci mohou vyzkoušet v krátkém závěrečném kvízu.

Témat, která jsou prostřednictvím 17 vybraných druhů či vyšších taxonů prezentována, je celá řada. Samozřejmě nechybí stále aktuální nelegální obchod se slonovinou, rohy nosorožců a s tygřími produkty pro potřeby tradiční asijské medicíny. Gorily upozorňují na lov zvířat pro maso (bushmeat), outloni na jejich využívání jako lákadla pro turisty poháněných nutkavou touhou udělat si s nimi selfie. Kladivoun zůstává zástupcem mořských druhů, které jsou nadměrně loveny ve velkém pro své ploutve. Panely připomínají i v ČR se vyskytujícího úhoře říčního, kterého na již tak složité životní cestě (jedinečný životní cyklus, dlouhá migrace, překážky na vodních cestách, jejich znečištění cizorodými látkami apod.) navíc ohrožuje lov monté, tedy juvenilní formy, a jeho pašování na farmy v Asii, kde bývá dokrměn a prodáván jako vyhledávaná delikatesa. Opomenout nemůžeme ani zástupce rostlin, konkrétně těžbu vzácných tropických dřevin a sběr kaktusů.

AOPK ČR nechala výstavu zhotovit ve dvou provedeních na samostatné panely velikosti A2. První varianta je na lehkých plastových deskách, druhá je ve formě obrazů (dřevěné rámy potažené plátnem) s možností zapůjčení dřevěných stojanů. Obě je možné zapůjčit prostřednictvím webu AOPK ČR: <https://www.nature.cz/web/cz/putovni-vystava-cites>. Nově také poskytujeme tiskové podklady zájemcům, kteří si výstavu připraví sami. Tuto možnost již využila zoologická zahrada Jihlava, která si pro trvalou výstavu zhotovila vlastní panely. Jinak během let 2022 a 2023 byla výstava k vidění již v deseti zařízeních včetně hojně navštěvovaných Domů přírody.

Zájem o využití podkladů naší výstavy projevil také MŽP. Nejprve připravilo rolovací plakáty s doplněným textem v angličtině, které byly vystaveny před jednací místností Evropské unie během 19. zasedání konference smluvních stran CITES v Panamě City v listopadu 2022. Nemusíme zdůrazňovat, že Česká republika v té době podruhé předsedala v Radě Evropské unie. Pracovníci MŽP dále připravili velkoformátové

panely k venkovnímu použití se zkráceným textem včetně překladu do angličtiny.

9. května 2023 uspořádalo MŽP ve spolupráci se Zoo Praha slavnostní vernisáž výstavy za účasti ministra životního prostředí Petra Hladíka, ředitele pražské zoo Miroslava Bobka, ředitele AOPK ČR Františka Pelce, ředitele České inspekce životního prostředí Petra Bejčka a náměstkyně primátora hlavního města Prahy pro oblast životního prostředí Jany Komrskové. Výstavou přítomné zasvěceně provedl bývalý ministr Ladislav Miko, sám jedna z tváří CITES v ČR.

Rok 2023 je z pohledu CITES významný – je to již padesát let, co byla úmluva sepsána (viz článek na str. 44 – 48). S ubýváním druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů se myšlenka rozumně regulovat obchod s živou přírodou stává stále aktuálnější. Proto se snažíme veřejnosti přiblížit, kde všude se mohou setkat s obchodními aktivitami, které flóru a faunu ohrožují. Budou se jim moci do budoucna vědomě vyvarovat a třeba i šířit osvětu dále mezi své blízké. ■

Silvie Ucová

MEDAILONKY

Jaroslav Hromas – 80 a co má být?

Před 20 lety oslavil Jaroslav Hromas své 60. narozeniny. K tomuto jubileu napsal krásný medailonek Václav Petříček. Ráda bych na jeho text navázala.

K 1. 9. 2003 se Jarda vrátil z místa ředitele na pozici vedoucího úseku ochrany a provozu jeskyní AOPK ČR (dále jen ÚOPJ) a od té doby se plně věnoval péči o zpřístupněné jeskyně, v níž pokračoval i po 1. 4. 2006, kdy se stal ředitelem nově vzniklé Správy jeskyní České republiky až do 1. 4. 2019. Současně vykonával i funkci závodního SJČR až do konce r. 2022.

Jarda se věnoval především přípravě akcí zaměřených na revitalizaci (očistu) jeskyní, ke které ÚOPJ přistoupilo v rámci činnosti komise pro ochranu jeskyní a zpřístupněných jeskyní při Mezinárodní speleologické unii (UIS). Cílem byla postupná a důsledná náprava odstranitelných negativních zásahů, kterými byly v minulosti některé naše zpřístupněné jeskyně poškozeny či znešvařeny. Pro představu se jednalo o odstraňování všech deponií a zakládek, odstraňování zbytků starého stavebního a tech-

Jaroslav Hromas. Foto Petr Zajíc

nického vybavení s cílem pokud možno co nejvíce vrátit jeskyním jejich původní charakter a revitalizovat jejich svébytný ekosystém. Při rekonstrukcích a úpravách technického vybavení zpřístupněných částí jeskyní byla upřednostňována minimalizace betonových ploch a schodišť, zkracována doba a intenzita osvětlení krápníkových útvarů, minimalizovány zásahy do dochovaných částí jeskyní a významných jeskynních forem a v nezbytné technické výbavě byly upřednostňovány nekorodující materiály, které nevyžadují další údržbu např. opakovaným lakováním. Zábradlí bylo částečně nahrazováno neviditelnými elektronickými bariérami se signalizací, které jsou užívány také k důslednější ochraně významných jeskynních útvarů. S výjimkou Punkevních a Sloupsko-šošůvských jeskyní, jejichž radikální úpravy byly provedeny před rokem 2003, se Jarda podílel v uplynulých 20ti letech na postupné realizaci rekonstrukcí zpřístupnění a revitalizaci všech zpřístupněných jeskyní včetně rekonstrukcí elektroinstalací.

Na úpravy podzemí navazují rekonstrukce a úpravy povrchových areálů. Pod Jardovým vedením byly všechny zrekonstruovány či vznikly nové, jedinou výjimku tvoří v současnosti dokončovaná provozní budova Koněpruských jeskyní včetně Domu přírody Českého krasu. Asi proto, že zde Jarda začínal svoji jeskyňářskou kariéru.

Pod Jardovým vedením se dvakrát rozrostla i rodina zpřístupněných jeskyní. V r. 2004 byla zřízena Správa Jeskyní Na Turoldu se sídlem v Mikulově a Jeskyně Na Turoldu převzata do

Jaroslav Hromas s Václavem Petříčkem v roce 1973 při mapování k vymezení hranic CHKO České středohoří.
Foto archiv AOPK ČR

správy ÚOPJ. Na podzim 2006 pak SJČR od armády převzala jeskyni Výпустek, která byla začleněna do struktury Správy Moravského krasu a od roku 2007 turisticky zpřístupněna.

Jarda také prosazoval zpestření prohlídek pro návštěvníky spojené s výchovnou dimenzí. Přímo v jeskyních Mladečských, v Kůlně či Výпустku byla vytvářeny tematické expozice. U Chýnovské jeskyně vzniklo nové návštěvnické středisko s expozicí. V současné době se Jarda podílí na výchovně naučné expozici Domu přírody Českého krasu u Koněpruských jeskyní

A protože Jarda umí „vládnout slovem i perem“, musím zde uvést také publikace vzniklé v posledních 20 letech. Publikace „Jeskyně“ z řady Chráněná území ČR, díl XIV., kterou Jarda s celým kolektivem jeskyňářů a geologů sestavil, představuje „jeskynní bibli“, tj. obecné informace o jeskyních a přehled všech jeskyní v ČR, krasových i nekrasových. Výpravnou fotografickou publikaci s podrobnými texty „Zpřístupněné jeskyně České republiky“ z r. 2013 sestavil Jarda s Petrem Zajíčkem a kolektivem pracovníků SJČR.

V r. 2016 Jarda obdržel za svoji dosavadní práci pro jeskyně a v jeskyních Rezortní medaili Jiřího Agricoli, kterou uděluje Český báňský úřad.

Jardo, nezbývá než Ti poděkovat za Tvoji neúnavnou práci pro jeskyně, za to, že jsi všechny zpřístupněné jeskyně a jejich areály vytvářel již pro 21. a možná i 22. století. Za to, že jsi při své práci naslouchal potřebám i přáním Tvých spolupracovníků a tyto pomáhal převtělovat do projektů a jejich realizace. Za to, že jsi nás všechny vychovával a neustále jsi nám předával svoji lásku k jeskyním. ■

Daniela Bílková

Zdeněk Patzelt

NÁZORY A POLEMIKA

Developerské K.O. Českému ráji i UNESCO

Pokud je něco na Hruboskalsku opravdu světově výjimečné, tak jsou to mimořádně atraktivní vyhlídky – Mariánská vyhlídka, U Lvíčka, Janova vyhlídka nebo i výhled z hradu Valdštejn či ze zámku Hrubá Skála. Všechny tyto vyhlídky již staletí píšou dějiny romantického turismu u nás a představují bezkonkurenčně nejnavštěvovanější místa Českého ráje.

Nově se zde všem již brzo naskytne pohled přímo na „krásný nový developerský projekt“ v Karlovicích, jako vystřižený z doby budování chudinských kolonií v předminulém století. Dnešní projekt je ale evidentně namířen naopak na ty po stránce finanční poněkud pokročilejší (nemluvím o stránce duševní).

Rovnou proto říkám – developerovi se nedivím – je to jistě terno, realizovat unifikovaný gigaprojekt na takovém místě. Nepochopitelné ale je, že stát dokáže při ochraně krajiny tak flagrantně selhat i v těch krajinářsky nejexponovanějších oblastech, jako je Hruboskalsko. Stačilo přitom tak málo – když už úřady dospěly k nutnosti povolit těsně za hranicí CHKO Český ráj takto „bohulibý projekt“, opravdu se muselo jednat o unifikovanou kolonii, která hranice nehranice zasadí K.O. krajině nejslavnějších českých vyhlídek i krajině světového Geoparku UNESCO? ■

Ukázka z projektu. Zdroj: <https://www.sreality.cz/detail/prodej/dum/rodinny/karlovice--/1222136908#img=11&fullscreen=true>.

NOVÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY

Nové právní předpisy a další dokumenty v oblasti ochrany přírody a krajiny

(Přehled vybraných aktualit převážně z období červen – červenec 2023)

Právní předpisy:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/955 ze dne 10. května 2023, kterým se zřizuje Sociální klimatický fond a mění nařízení (EU) 2021/1060

Tímto nařízením se zřizuje Sociální klimatický fond (dále jen „fond“) na období let 2026-2032, jehož cílem je přispívat k sociálně spravedlivému přechodu ke klimatické neutralitě. Fond má poskytovat finanční podporu členským státům na opatření a investice ve prospěch domácností, mikropodniků a uživatelů dopravy, kteří jsou zranitelní a zvláště zasažení začleněním emisí skleníkových plynů z budov a silniční dopravy do oblasti působnosti směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v EU.

Platnost: 5. 6. 2023

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1115 ze dne 31. května 2023, o dodávání na trh EU a vývozu z EU některých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů a o zrušení nařízení (EU) č. 995/2010

Toto nařízení stanoví pravidla pro uvádění a dodávání relevantních produktů uvedených v příloze I, které obsahují relevantní komodity, totiž skot, kakao, kávu, palmu olejnou, kaučuk, sóju a dřevo, na trh EU a jejich vývoz z EU s cílem přispět ke snížení celosvětového odlesňování a snížení emisí skleníkových plynů a úbytku biologické rozmanitosti.

Platnost: 29. 6. 2023

Zákon č. 148/2023 Sb. ze dne 10. května 2023, o jednotném environmentálním stanovisku

Nový zákon upravuje postup a působnost správních orgánů při vydávání jednotného environmentálního stanoviska („JES“) za účelem zajištění veřejného zájmu na ochraně životního prostředí jako celku a přispění k udržitelnému

rozvoji při rozhodování v řízení o povolení záměru podle stavebního zákona nebo navazujícím řízení podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí.

JES bude závazným stanoviskem vydávaným namísto jednotlivých správních aktů dle devíti zákonů z oblasti ochrany životního prostředí. Státní správu v oblasti vydávání JES bude vykonávat ministerstvo životního prostředí, dále ministerstvo zemědělství, též krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností a újezdní úřady. Do JES však nebudou zahrnuty úkony podle zákona o ochraně přírody a krajiny pro záměry ve zvláště chráněném území, evropsky významné lokalitě nebo ptačí oblasti a v případě záměrů na území národního parku, kde budou posouzeny dotčené zájmy dle ZOPK příslušnými krajskými úřady, AOPK ČR či správami národních parků ve společném řízení a bude vydáváno společné rozhodnutí dle § 83 odst. 9 ZOPK.

Účinnost: 1. 1. 2024 pro tzv. vyhrazené stavby, 1. 7. 2024 pro ostatní stavby

Zákon č. 149/2023 Sb. ze dne 10. května 2023, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o jednotném environmentálním stanovisku

Tento doprovodný (změnový) zákon průřezově přizpůsobuje dílčí environmentální zákony nové právní úpravě JES a mj. stanoví, že vyžaduje-li záměr nebo jiná činnost vydání více než jednoho souhlasu, povolení nebo jiného rozhodnutí podle zákona o ochraně přírody a krajiny, orgán ochrany přírody vždy vede společné řízení a vydá žadateli jedno společné rozhodnutí. Environmentální spolky získají zčásti zpět právo účastnit se řízení podle stavebního zákona, pokud v něm bude rozhodováno současně o povolení kácení dřevin rostoucích mimo les a/nebo o povolení výjimky ze zákazů na ochranu památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

Doprovodný zákon také zvrátil novelu ZOPK (provedenou zákonem č. 284/2021 Sb.), dle níž měla AOPK ČR rozhodovat o povolení veškerého kácení na území CHKO. AOPK ČR bude tedy o povolení kácení v CHKO rozhodovat v rámci společného rozhodování pro účely záměrů podléhajících JES (viz výše).

Pozn.: Veškeré další novelizace ZOPK provedené zákonem č. 284/2021 Sb., které měly nabýt účinnosti ke dni 1. 7. 2023 (např. změna zákazu v § 26 odst. 1 písm. b) ZOPK, kdy se zákaz táboření a rozdělávání ohně nemá týkat zastavěného území obcí) se posouvají v čase k datu 1. 1. 2024.

Účinnost: 1. 1. 2024

Zákon č. 152/2023 Sb. ze dne 10. května 2023, kterým se mění zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění zákona č. 195/2022 Sb., a některé další související zákony

Nejnovější novela (dosud stále neúčinného) stavebního zákona ruší plánovaný Nejvyšší stavební úřad a jemu podřízenou soustavu státních stavebních úřadů. Vzniknout má pouze Dopravní a energetický stavební úřad podřízený ministerstvu dopravy, běžné stavební úřady zůstanou na obcích a krajích v přenesené působnosti. Nově bude stavební úřad vést jediné řízení o povolení stavby a sám bude obesílat dotčené orgány, od nichž získá jediné koordinované závazné stanovisko, jehož součástí bude i JES.

Účinnost: 1. 7. 2023

Zákon č. 224/2023 Sb. ze dne 21. června 2023, kterým se mění zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

Novela zákona definuje pojem „národní datová sada prostorových dat“, přičemž témata těchto dat pro území České republiky uvádí příloha k zákonu, a to včetně určení jejich koordinátorů (např. téma č. 9 Chráněná území má koordinovat ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s ministerstvem kultury). Novela rovněž upřesňuje podmínky odepření zpřístupnění informací z procesních důvodů a mj. konkretizuje povinnosti ministerstva životního prostředí v oblasti infrastruktury pro prostorová data (včetně agendy ministerstvem řízeného poradního orgánu – Koordinačního výboru pro infrastrukturu pro prostorová data; správcem informačního systému pro veřejné služby a služby veřejné správy INSPIRE je nově pověřen zcela nový úřad Digitální a informační agentura).

Účinnost: 29. 7. 2023

Vyhláška č. 169/2023 Sb. ze dne 8. června 2023 o stanovení podmínek, při jejichž splnění přestává být tuhé palivo z odpadu odpadem

Tato společná vyhláška ministerstva životního prostředí a ministerstva průmyslu a obchodu zapracovává příslušné předpisy EU. Upřesňuje, co se rozumí tuhým palivem z odpadu, kdy a za jakých podmínek odpadem být přestává, jaký je účel jeho využívání a požadavky na nakládání s ním.

Účinnost: 1. 7. 2023

Vyhláška č. 200/2023 Sb. ze dne 15. června 2023, kterou se mění vyhláška č. 132/2018 Sb., o přípravcích a pomocných prostředcích na ochranu rostlin, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška stanoví podrobnosti vedení záznamů o jmenovaných přípravních a jejich označování. Předpis dále konkretizuje postup zasílání informací o přípravních od distributorů a uživatelů do centrálního datového úložiště.

Účinnost: 1. 5. 2023

Vyhláška č. 201/2023 Sb. ze dne 20. června 2023, kterou se mění vyhláška č. 84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování, ve znění vyhlášky č. 186/2022 Sb.

Jedná se o čistě technickou novelu přílohy č. 6 vyhlášky, která upřesňuje dílčí matematické operace a číselné údaje tabulkové přílohy.

Účinnost: 1. 1. 2024

Vyhláška č. 210/2023 Sb., ze dne 27. června 2023 o kadáverech koňovitých a zvířat v zájmovém chovu

Tato vyhláška upravuje, v návaznosti na přímo použitelné předpisy EU, podmínky neškodného odstranění kadáveru zahrabáním chovatelem na vlastním pozemku (se souhlasem krajské veterinární správy) a dále veterinární a hygienické požadavky na místa určená pro ukládání kadáverů zvířat v zájmovém chovu mimo vlastní pozemky chovatelů (tzv. hřbitovy pro zvířata).

Účinnost: 1. 7. 2023

Vyhláška č. 231/2023 Sb., ze dne 12. července 2023 o zrušení některých právních předpisů o vyhlášení zvláště chráněných území a některých nařízení okresních úřadů spadajících do působnosti Ministerstva životního prostředí

Obsahem této vyhlášky je pouze jediný paragraf (zrušovací ustanovení), kterým MŽP sprovodilo ze světa celkem 17 různorodých předpisů z oblasti ochrany přírody a krajiny vydaných různými subjekty v časovém rozmezí let 1926 (skutečně!) až 2005.

Účinnost: 1. 1. 2024

Nařízení vlády č. 216/2023 Sb. ze dne 28. června 2023, kterým se mění nařízení vlády č. 236/2022 Sb., o stanovení prostředků státního rozpočtu podle § 28 odst. 3 zákona o podporovaných zdrojích energie pro rok 2023

Vláda prostřednictvím tohoto nařízení, v rámci úsporných opatření, seškrtala příslušné rozpočtové prostředky téměř o polovinu.

Účinnost: 1. 7. 2023

Judikatura Česká republika:

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. června 2023, č. j. 4 As 33/2023–26

Nejvyšší správní soud („NSS“) se zde zabýval posouzením právní otázky, zda územní řízení vedené stavebním úřadem lze považovat za „řízení podle tohoto zákona“ ve smyslu § 70 odst. 3 ZOPK, má-li v něm dojít k povolení kácení dřevin a povolení výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů dle § 8 odst. 6 a § 56 odst. 6 ZOPK.

Otázku NSS zodpověděl kladně. Ministerstvo pro místní rozvoj („MMR“) přitom r. 2021 publikovalo metodický názor, že územní řízení, v němž se aplikuje § 8 odst. 6 nebo § 56 odst. 6 ZOPK, není řízením podle ZOPK a spolky se jej tedy účastnit nemohou.

Ministerstvo životního prostředí („MŽP“), v reakci na metodický názor MMR, vzápětí dospělo k opačnému metodickému závěru. NSS se tedy v rozsudku, jenž se týká řízení o umístění stavby bytového domu a snahy environmentálního spolku účastnit se jej, přiklonil k metodickému názoru MŽP.

(Pozn.: Otázka účastenství spolků je aktuálně vyřešena obdobně i na legislativní úrovni – viz informaci o obsahu zákona č. 149/2023 Sb. výše).

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. července 2023, č. j. 5 As 317/2021

Soukromá firma zaměřující se na vrtné práce byla pokutována ze strany České inspekce životního prostředí („ČIŽP“), neboť při realizaci hlubinných vrtů neprovedla přiměřená opatření proti úniku závadných látek (konkrétně jílových sedimentů) ze vsakovací usazovací jímky do povrchových vodních toků Ponávka a Svratka.

Uložená pokuta ve výši 300 tis. Kč byla nadřízeným orgánem (MŽP) snížena na polovinu. Následně podanou žalobu Městský soud v Praze zamítl s odůvodněním, že z pořízené fotodokumentace je zcela zjevné (i pro laiky), že do vodních toků byl z jímky zanášen jíl, a to nejen dle intenzivního zabarvení toku, ale taktéž ze zřetelných stop šedého jílu na svahu, přes nějž voda přetékala. Na svahu totiž zůstal silný nános na rostlinách. Výše uvedené skutkové okolnosti byly též zaprotokolovány, přičemž proti obsahu protokolu nebyly vzneseny žádné námítky. Znečištění toku bylo natolik rozsáhlé a viditelné, že nebylo dle ČIŽP ani dle městského soudu třeba provádět rozbor vypouštěné vody.

Skutečnost, že se jednalo o vodu znečištěnou jílovitými částicemi, které spadají do kategorie sedimentovatelných tuhých látek s nepříznivým účinkem na dobrý stav povrchových vod, nebyla během řízení před městským soudem zpochybněna. Stejně tak měl městský soud za prokázané ohrožení rostlin a živočichů, kteří se ve vodě nacházeli; jedná se totiž o tzv. ohrožovací pře-

stupek, u něhož není nutné, aby škodlivý následek skutečně nastal - postačuje jeho reálná hrozba. Znečišťovatel, který je právnickou osobou, odpovídá tzv. objektivně, tedy bez ohledu na zavinění. Na druhou stranu, nadřízený orgán uloženou pokutu snížil, neboť mj. zvážil polehčující okolnost, že reálný úhyn živočichů prokázán nebyl (resp. nebyl, vzhledem k zákalu vody, zjiřitelný).

Proti rozsudku pokutovaná společnost podala kasační stížnost odůvodněnou tím, že vypouštěná voda obsahovala tak nízkou koncentraci jílu, že se ve výsledku nemohlo jednat o závadnou látku ohrožující vodní prostředí; ostatně bez rozboru vzorků vody není tvrzení o její závadnosti dle přestupce průkazné.

NSS však v rozsudku vysvětlil, že k naplnění skutkové podstaty daného přestupku musely být naplněny tři znaky – přestupce zacházel se závadnou látkou (a jíl takovou závadnou látkou dle právní úpravy je), neucinil přitom přiměřená opatření, aby látky neunikly, no a zároveň došlo k ohrožení přirozeného prostředí vod. Jíl je přitom způsobit ohrozit vodní prostředí v jakékoli koncentraci. Firma sice učinila jistá opatření zamezující úniku závadných látek, ale nepřiměřená, neboť jímky neměly dostatečnou kapacitu a nebyly průběžně kontrolovány. Dle odborných poznatků citovaných NSS může jíl ohrozit jak ryby, tak další živé organismy na dně vodních toků, jelikož dno pevným nánosem „zadusí“.

NSS proto, ve shodě se správními orgány i s městským soudem, konstatoval, že všechny tři znaky přestupku byly naplněny. Výši pokuty označil NSS za přiměřenou (tj. nikoli zanedbatelnou, ale ani likvidační, neboť může být uhrazena ve splátkách). S poukazem na svou předchozí judikaturu NSS uzavřel, že sankce má být ukládána v takové výši, aby měla odrazující účinek, a aby tedy zásadně nenastávaly případy, že porušení zákona „se vyplatí“. Pokutu má pokutovaný ve své ekonomické sféře výrazně pocítit.

Judikatura zahraničí:

Rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora Rakouska ze dne 27. ledna 2023, sp. zn. 10b254/22t
Nejvyšší soudní dvůr Rakouska řešil spor bývalých manželů, kteří po rozvodu oba požadovali, aby jim byl přidělen kocour pořízený v průběhu trvání manželství. Nejvyšší soudní dvůr připomněl, že pro účely porozvodového vypořádání majetku se zvířata považují za věci (přestože se dle rakouského právního řádu obecně o věci nejedná). Dále uvedl, že není-li vyčíslena relevantní ekonomická hodnota zvířete, je nutné

posoudit, který z manželů měl ke kocourovi silnější emocionální pouto. Pro rozhodnutí již naopak není relevantní, ke kterému z manželů má silnější citovou vazbu zvíře samotné.

Rozsudek vypráví příběh ze života o tom, jak účastníci řízení nabyli v průběhu trvání manželství kocoura, kterého si manželka při vystěhování ze společného obydlí vzala s sebou. V rámci vypořádání společného jmění manželů po rozvodu se stalo sporným, kterému z manželů by měl kocour připadnout. Bývalý manžel svoji argumentaci opíral především o to, že měl ke kocourovi silnější citové pouto. Dále tvrdil, že manželka kocoura vzala při vystěhování s sebou tajně a tím jej vytrhla z jeho obvyklého prostředí (v bytě se nacházela i další kočka, která u manžela zůstala). Toto jednání manžel považoval za pochybné z pohledu práva na ochranu zvířat. Manželka naopak svou argumentaci mimo jiné stavěla na tom, že kocour měl být pořízen jakožto „náhrada“ za zemřelou kočku, kterou do manželství vnesla ona, a tedy měl připadnout jí. Manžel dle ní ani nebyl schopen o kocoura přiměřeně pečovat.

Nejvyšší soudní dvůr nejprve konstatoval, že domácí zvířata se pro porozvodové vypořádání majetku považují za věci. Toto platí i přes skutečnost, že dle rakouského práva zvířata věcmi nejsou. Ustanovení o věcech se na zvířata použijí totiž pouze tehdy, pakliže neexistuje odlišná speciální právní úprava. Tato však pro porozvodové vypořádání majetku v rakouském právním řádu neexistuje.

Soud prvního stupně nejprve přidelil kocoura bývalému manželovi, a to proto, že dle něj měl mít manžel ke kocourovi silnější citovou vazbu nežli manželka. Dále prvoinstanční soud uvedl, že v daném případě nebylo možné rozhodnout o přidělení zvířete na základě jeho ekonomické hodnoty, jelikož na tuto se manželé vůbec nezaměřovali. Šlo jim pouze o jejich citovou vazbu ke kocourovi. Soud uvedl, že v případech jako je tento, kdy neexistují rozhodující ekonomická kritéria, je v souladu se zásadou spravedlnosti přihlídnout k tomu, kdo má ke zvířeti vytvořené silnější citové pouto.

Z tohoto pravidla však dle Nejvyššího soudního dvora existuje výjimka v případech, kdy by přidělení zvířete osobě se silnějším citovým poutem vedlo k rozporu s právem na ochranu zvířat. Zohlednit se má dále i péče o zvíře během trvání manželství (zde manželčina). Při porozvodovém vypořádání majetku však není relevantní skutečnost, ke kterému z manželů má samotné zvíře vytvořenou silnější citovou vazbu. Ani skutečnost, že (zda) si kocour vytvořil citový vztah ke druhé kočce, není pro rozhodnutí o přidělení

kocoura k jednomu z manželů okolností podstatnou, jelikož se nejedná o okolnost podstatnou pro ochranu zvířat. Vzhledem k těmto úvahám zrušil Nejvyšší soudní dvůr napadené prvoinstanční rozhodnutí a vrátil věc nižšímu soudu k dořešení.

(Informace o rozsudku byla v češtině publikována v Bulletinu Nejvyššího soudu ČR, č. 2/2023, roč. XIII, s. 5)

.....
Další dokumenty:

Akční plán pro řešení problematiky prioritních způsobů šíření invazních nepůvodních druhů v České republice

Dne 14. června 2023 vláda ČR schválila první Akční plán proti šířícím se invazním nepůvodním druhům, který se zaměřuje na omezení nejzávažnějších způsobů (nezáměrného) šíření invazních nepůvodních druhů. Opatření Akčního plánu se mají realizovat v příštích šesti letech společnou aktivitou zejména ministerstva životního prostředí a ministerstva zemědělství, dalších orgánů státní správy, ale i vědců a veřejnosti.

Sdělení odboru druhové ochrany a implementace mezinárodních závazků MŽP o zajištění zpracování souhrnných doporučených opatření pro evropsky významné lokality

Nově byly zpracovány SDO pro EVL: Oleksovická mokřina, Porta Bohemica, Rybník Strach. Aktualizace SDO byla zpracována pro Novodomské a Polské rašeliniště.

(Věstník MŽP, XXXIII, červen 2023, částka 5, č. j. MZP/2023/080/346)

Sdělení Ministerstva životního prostředí k aplikaci článku 3 nařízení Rady (EU) 2022/2577, kterým stanoví rámec pro urychlení zavádění energie z obnovitelných zdrojů

Uvedené evropské nařízení bylo přijato jako mimořádné a dočasné opatření (pro období od 30. prosince 2022 do 30. června 2024, než bude přijat řádný právní rámec), jehož cílem je zmírnění dopadů energetické krize vyvolané útokem Ruské federace na Ukrajinu a zvýšení energetické nezávislosti EU. Nařízení proto stanoví zvláštní pravidla směřující k urychlení výstavby a zavádění obnovitelných zdrojů energie („OZE“).

Nařízení reaguje na aktuální potřebu urychlení zavádění energie z OZE mj. tím, že modifikuje aplikaci některých právních předpisů EU v oblasti ochrany životního prostředí. Jedno z přijatých opatření formulované v čl. 3 nařízení spočívá v zavedení vyvratitelné domněnky, že u projektů v oblasti OZE existuje převažující

veřejný zájem a že tyto projekty slouží veřejnému zdraví a bezpečnosti, s výjimkou případů, kdy existují jasné důkazy o tom, že dané projekty mají významné nepříznivé účinky na životní prostředí, které nelze zmírnit nebo kompenzovat. Účelem ministerského sdělení je proto poskytnout správním orgánům příslušným v oblastech ochrany přírody a krajiny a ochrany vod informace o výkladu a aplikaci uvedeného čl. 3 nařízení (stručně řečeno: žadatel bude sice ušetřen prokazování, že jeho záměr, resp. projekt OZE, je ve veřejném zájmu, pokud by však významné nepříznivé účinky záměru na životní prostředí nebylo možné zmírnit či kompenzovat, pak dojde k vyvrácení domněnky a záměr nebude možné uskutečnit). Konkrétně se sdělení MŽP věnuje aplikaci § 5b, § 45i a § 56 ZOPK a též § 23a odst. 7 až 11 vodního zákona.

(Věstník MŽP, roč. XXXIII, červen 2023, částka 5, č. j. MZP/2023/080/346)

Sdělení odboru druhové ochrany a implementace mezinárodních závazků MŽP o přijetí Zásad regulace pajasanu žláznatého a Zásad regulace bolševníku velkolepého

Bolševník velkolepý i pajasan žláznatý patří mezi 88 invazních nepůvodních druhů z unijního seznamu. Pro tyto široce rozšířené druhy zpracovávají členské státy tzv. zásady regulace. Pro ČR se jimi stanovují hlavně prioritní typy míst a metody zásahů proti invazním druhům. Ministerstvo životního prostředí nyní zveřejňuje Zásady regulace pajasanu žláznatého (*Ailanthus altissima*) a bolševníku velkolepého (*Heracleum mantegazzianum*) v ČR, což jsou první dva z plánovaných 20 druhů. K financování boje s invazními nepůvodními druhy lze využít dotačních programů MŽP.

(Věstník MŽP, roč. XXXIII, červenec 2023, částka 6, č. j. MZP/2023/080/383)

Nařízení AOPK ČR ze dne 27. července 2023 o vyhlášení přírodní památky Deštné skalky a stanovení jejich bližších ochranných podmínek

Jedná se o tzv. přehlášení uvedené přírodní památky na území Libereckého kraje, k. ú. Deštná u Dubé. Předmětem ochrany přírodní památky jsou travinné ekosystémy suchých trávníků. (Sbírka právních předpisů územních samosprávních celků a některých správních úřadů, dostupné z <https://sbirkapp.gov.cz>)

Aktuality sestavilo Samostatné právní oddělení pro veřejnou správu AOPK ČR
(olga.svobodova@nature.cz)

SUMMARY

Šimečková B.: The Hranice Abyss and Depth Records

The Hranice Abyss is located near the town of Hranice (Central Moravia) within the Hůrka u Hranic National Nature Reserve established in 1952. It is a light hole and its open mouth is located at 315 meters a.s.l. with proportions of 104 x 34 meters and the depth of 69.5 meters. Lower spaces flooded by acidulous carbon dioxide mineral water display 15 – 22° degrees Celsius. The bottom of the Hranice Abyss has not been reached yet: the maximum depth measured has been 450 meter under the surface (2022). The abyss' extreme depth is caused by the hydro-thermal genesis, *i.e.* by a karst process shaping spaces bottom-up. It is the deepest abyss in the Czech Republic and it has also been the deepest flooded abyss in the world since 2016. The most recent climbing down made by ROV UNEXMIN GeoRobotic machine on 1 August, 2022 resulted, in addition to the depth record, in other ground-breaking outputs. Thanks to three built-in sonars it was for the first time exactly possible to show proportions, shapes and space orientation of the flooded space. Thus, the total depth of the abyss has reached 519 meters.

Hadincová V., Čížková Š., Volfová E. & Čuda J.: Will the Strapwort Survive in the Czech Republic the Year 2050?

The Strapwort (*Corrigiola litoralis*) is a specially protected, critically endangered species in the Czech Republic growing at the periodically emerging Elbe River sediments. The species has been disappearing from the landscape since the 19th century. The loss of the localities is due to construction of different barriers in the water-course and consolidation of the riverbanks. Unless the rate of localities loss is stopped, the species would disappear from the landscape completely in the future. Although several studies on alluvial vegetation and strapwort's fate have been in recent years done, we still miss ones on the species' specific habitat requirements. That is why the authors carried out a survey of some localities and processed several experiments. They found how the species can survive unfavourable conditions, in which habitat it grows best and which species and under what conditions can threaten its survival.

Štěpánek P.: Saving the Crucian Carp

Older anglers or children playing in water in flooded quarries and forest pools can remember

a smaller fish resembling the Common carp (*Cyprinus carpio*). It was common and numerous, anglers used its dwarf morph as a hookbait in angling predatory fish. Moreover, the Crucian carp (*Carassius carassius*) has been rapidly disappearing from the wild in the Czech Republic. The main drivers of the decline include loss of smaller waterbodies, forest pools or oxbow lakes where the species was among the prominent fishes. It was pushed out from most of the commercial fishponds by the Common carp keeping there. Another disaster for the Crucian carp was an introduction of its eastern relative, the Prussian carp (*Carassius gibelio*) in the 2nd half of the 20th century, which can totally replace the native species. The Prague Zoological Garden in collaboration with Prague anglers from the Czech Anglers Union, Biology Centre of the Academy of Sciences of the Czech Republic České Budějovice/Budweis and Plzeň/Pilsen Zoological Garden have developed an action plan to save the remarkable fish. For the Crucian carp's recovery in the Czech Republic, particularly restoration of its preferred traditional habitats is needed. These include oxbow lakes and tools along rivers and in forests, wetlands following up on fishponds and other artificial waterbodies, but also flooded drains, old raceways, flooded quarries and other flooded underground workings. Fishermen can help by increasing species richness in commercial fishpond stocks and communication with, education of and raising awareness among the general public are also crucial.

Brus J.: Mosquito Management in the Litovel-ské Pomoraví/Litovel Morava River Basin Protected Landscape Area

Wetlands are among the most important and at the same time also globally the most threatened ecosystems. They contribute to the natural water cycle, retain water in the landscape, positively influence the climate by great evaporation, capture redundant carbon dioxide from the atmosphere and provide many specially protected and significant fish, bird and invertebrate species with suitable habitats. They protect the landscape against floods and last, but not least, are important biodiversity hotspots. The Litovelské Pomoraví/Litovel Morava River Basin Protected Landscape Area (Central Moravia) with naturally meandering Morava River was declared as Wetland of International Importance/Ramsar Site under the Ramsar Convention. Numerous mosquito populations are an integral part of the PLA's floodplain forests there. Due to a lot of municipalities and inhabitants living in the PLA's vicinity

there are mosquito plagues treated by necessary sanitary and hygienic measures. Therefore, there is a pressure to apply uniformly insecticides against mosquito larvae. Vectobac is among the most often applied ones: it contains bacterium *Bacillus thuringiensis israelensis* (Bti) causing 90 to 100% mortality in larvae of the targeted organisms while direct impacts on other water and terrestrial organisms are generally limited or none. Nevertheless, it is necessary to precisely dose the substance taking into account water parameters and the specificities of the given area. The MOSPREMA project will newly help to identify sites with high accumulation of mosquito larvae and to decide whether applying the insecticide in pools is needed due to risk of the mosquito plague. Information gathered by monitoring is immediately after measurements having been taken in the field recorded on a server and consequently visualized as a map application. The data obtained will help, together with those on real emergence of larvae, distribution and density in mosquito eggs, to develop a model predicting the mosquito population dynamics. Thus, the targeted interventions against mosquitos allow minimizing the adverse effects.

Just T.: Hydromorphological Activities of Eurasian Beavers in Žichlínek Flood Water Reservoir and Their Assessment Using Costs of Usual Measures Standards

In 2006 – 2008 the Žichlínek Dry Flood Water Reservoir near the town of Náchod (East Bohemia) was built financed from the Morava River Basin Management Authority, State Enterprise. It is the biggest premise of this type in the Czech Republic, which should significantly contribute to flood control in basins of the Moravská Sázava/Moravian Sazava and Morava Rivers. The water reservoir was created by partitioning the Moravská Sázava/Moravian Sazava River by a ground dyke reaching the length of 1.6 kilometre and the height of 7.6 meters above the terrain. The submerged area covers 166 hectares. As early as in 2009, the Nature Conservation Agency of the Czech Republic (NCA CR) staff (Moravec, Just) had found in the Žichlínek Flood Water Reservoir first browsings of willows caused by the Eurasian beaver (*Castor fiber*). Later, the Lukovický potok/Luková Brook watercourse was dammed by a beaver dam with a crest reaching the adjacent terrain level: water level was swelling there. Spilling the brook water particularly on the right-sided floodplain created extensive marshes and naturally authentic lateral watercourse beds begun to be formed there. Due to beavers' activities in the Žichlínek Flood Water

Reservoir, water conditions in the submerged area have been significantly enhanced. Using the Costs of Usual measures Standards applied in the environmental protection sector in the Czech Republic, restoration outputs made by beavers should be estimated at CZK 11.34 million (EUR 467,000). Therefore, assessing beavers' activities can be a useful tool in similar cases.

Jaška P., Vorel A., Šrutová J. & Hulva P.: On the Origin of Czech Wolves Using the Slavkovský les/Slavkov Foest Mts. As an Example

The Grey wolf (*Canis lupus*) occurrence has been reported from Slavkovský les/Slavkov Forest Mts. (West Bohemia) over the past few years. In the late summer 2022 information on presence of a pack emerged more often: the occurrence was confirmed by the Nature Conservation Agency of the Czech Republic (NCA CR) staff in Late September/early October 2022 thanks to camera traps and various signs (Jaška *et al.* 2022). The wolves' arrival there raises just as somewhere else various emotions across nature conservationists, foresters, gamekeepers/hunters as well as the general public. Despite huge efforts of scientists and nature conservationists to explain all aspects in wolf's bionomics and expansion of the large carnivore in Central Europe mistaken ideas have been lasting out which can result in useless conflicts. The fact can be illustrated by an often mentioned mistake that wolves are released into the wild by conservationists. The article contributes to recognizing the origin of wolves inhabiting the Czech Republic using the Slavkovský les/Slavkov Forest Mts., an area with rich gamekeeping tradition and of extraordinarily importance for nature conservation and landscape protection being as an example. Since October 2022, wolves from the Slavkovský les/Slavkov Forest Mts. have been intensively monitored by the NCA CR staff, namely that of the Slavkovský les/Slavkov Forest Mts. Protected Landscape Area Administration, in collaboration with the Czech University of Life Sciences Prague and Charles University Prague. Research provides evidence that the arrival of wolves in the Slavkovský les/Slavkov Forest Mts. is another step in Grey wolf's spontaneous expansion across European countries including the Czech Republic after introducing its strict protection not only in the countries with source populations. Long-term existence of wolves in the Slavkovský les/Slavkov Forest Mts. and in Central Europe as a whole will depend on interactions among the wolf population as well as on interest of livestock farmers, gamekeepers and the general public.

Hromas J.: A Remarkable Discovery (Not Only) For the Na Špičáku Cave

The oldest written notes on caves in the Czech Republic's territory are shrouded in many mysteries. Moreover, the first trustworthy text deals with the Na Špičáku Cave (northern Moravia). It comes from one of many so-called Old Italian books, *i.e.* manuscripts intended for medieval prospectors seeking for sources of precious metals and minerals. The report is a part of one of the oldest Italian books called *Wegweiser zu den Bergwerken in der Oberlausitz und in Schlesien* (Guidepost to mines in Upper Lusatia and Silesia) supposedly written by some Antonius (Anton) Wale as early as in 1430: the manuscript had been kept as a part of bigger volume (convolute) in the Wrocław/Breslau Municipal Library under call number R454 until the World War II. After the war, the manuscript was put on a list of war losses: thus, only younger transcripts have been available. Moreover, Otto Štemberk and Pavel Zahradník, researchers from the town of Trutnov, discovered with a help from Ms Regina Cermann (Vienna) the lost original manuscript in the Berlin State Library in 2021. The Italian manuscript's author Antonius Wale was born in 1395 and he was dealing with trade in Central and Eastern Europe for forty years, particularly in Wrocław/Breslau and Krakow/Cracow, where he became, *inter alia*, an important entrepreneur in mining, namely salt one. The discovery of the lost Old Italian books provides an extraordinary contribution to knowledge of the oldest history of human settlement in the Lužické hory/Lusatian Mts., Jizerské hory/Jizera Mts., Krkonoše/Giant Mts. and Jeseníky Mts. including the Polish foothills and to revealing their mineral resources by first prospectors.

Zajíček P.: On Boats from the Macocha/Stepmother Abyss bottom through the Punkva Caves

The Punkva Caves discovered in 1909 are among the most attractive tourist destinations in Europe. In 1914, a bottom of the Macocha/Stepmother Abyss had become available for tourists as a part of the visitor path there and seven years later, new parts of the caves passed by a subterranean river in direction to the abyss were discovered there. Only in 1933, after pumping out the Zlý sifon/Bad Conduit, the abyss bottom and a well of the Punkva River were interconnected. In the same year, a tunnel above the Zlý sifon/Bad Conduit was bored and in July, boat journeys through the Punkva Caves started in a form as it stands now. The Punkvní jeskyně/Punkva Caves are currently the most visited show cave in the Czech Republic. In the

early 20th century nature conservation had been only in its beginning and declaring protected areas in the then Austrian-Hungarian Empire or young Czechoslovakia were rather an exemption. At present similar measures in caves would be considerably questionable if would ever at all be feasible. There is no other way but to respect the current state of the art and to try to minimize negative effects on the cave ecosystems, whether the "windy door" system, microclimate monitoring and its evaluation or long-term research on visitors' impacts on the cave microclimate.

Drbal K.: 160 Years since the Discovery of the Chýnovská jeskyně/Chýnov Cave

The Chýnov Cave is located in South Bohemia on south-western edge of the Českomoravská vrchovina/Bohemian-Moravian Highlands near the town of Chýnov. The then curators of the National Museum in Prague, Antonín Frič and Jan Krejčí describe descending into the Chýnov Cave in *Živa* journal in 1863 as follows: "We had been descending down giant or devil's stairs by brave long-winded steps, coming down huge rocks fallen from ceiling: from far away, water glistened there reflecting rays of torches and announcing to us that we have been at the deepest site of the cave." During 160 years the cave experienced various types of use and research by humans: last but not least a path accessible for visitors has been step-by-step modified there. Last time it happened in 2007 when an exit gallery was blazed, crossing hanging small bridges were built and the Malá kaple/Little Chapel became accessible for visitors including adjacent upper corridors of the cave. A rich exhibit in an underground part of the former locomotive shed from the Pacov Hill quarry serving as a visitor centre demonstrates direct connection between quarrying and processing limestone and the discovery of the cave.

Plesník J.: The High Seas Will Be Finally Protected: But How?

On 4 March 2023, after a long debate in New York the United Nations member states finally agreed to protect the high seas. These include the seas outside national borders and the economic zone, which reaches up to 370 kilometres off shore. Until that time, the seas outside of that area were not susceptible to any legal framework, although comprising two thirds of all oceans and will now finally be protected by 2030. The talks to come to an agreement have been going on for over 20 years. Under the United Nations Convention on the Law of Sea (UNCLOS) the United Nations High Seas Treaty is a legally binding

instrument for the conservation and sustainable use of marine biological diversity in areas beyond national jurisdiction.

The treaty adopted on 19 June, 2023 addresses four themes: (1) Marine genetic resources, including the fair and equitable sharing of benefits; (2) area-based management tools, including marine protected areas (MPAs); (3) environmental impact assessment (EIA) of commercial activities on the high seas; and (iv) capacity building and transfer of marine technology. The agreement now makes possible to protect 30% of the oceans by 2030. Moreover, it will only enter into force once 60 countries have signed up and legally passed the legislation in their own countries. In addition, it has not been perfectly clear yet how key provisions (e.g. establishing, effectively managing and financing MPAs and their proportion dedicated to strict protection, applying international EIA, measures to monitor and enforcing fulfilling the obligations from the treaty) will be implemented. Thus the treaty definitely is an important step towards maintaining and preserving high seas ecosystems but is has to be more elaborated.

Růžička T., Chlapek J., Lacina D., Kušnírová T., Filipová P. & Zachystalová L.: Nature Conservation Agency of the Czech Republic Contributes to Armenian Biological Diversity Conservation
In 2021 – 2023 the Nature Conservation Agency of the Czech Republic together with the Finnish Environment Institute implemented two-year project entitled as *Strengthened protection and sustainable use of biodiversity in Armenia in line with*

the European standards funded from the EU Twinning programme. The Ministry of the Environment of Armenia was the main partner and a beneficiary of the project's outputs. The project's activities aimed particularly at the approximation of the national legislation with the EU acquis, optimizing institutional development and governance, increasing expert and technical background and at raising awareness on proposed legislation and institutional changes strengthening biodiversity and nature conservation. In September 2022 a new task was added, namely developing National Biodiversity Strategy and Action Plan. In collaboration with the National Academy of Sciences of the Republic of Armenia, main risk factors threatening biological diversity in the country were identified: to eliminate them, many measures according to branches of activities were proposed, e.g. species protection, protected areas, legislation, institutional infrastructure or ecosystem services and landscape permeability for movements of organisms. The Armenian Ministry gained, *inter alia*, tools for implementing current nature conservation based on the suitable legal framework, technical/expert background and good communication with partners and the general public.

Plesník J., Klouček O., Ucová S., Řihová P. & Kučera J.: CITES Fifty Years Old. Notes on What Was, Is and Will Be
Illegal and unsustainable wildlife use is considered one of the most important global driver of biological diversity decline and loss. The Convention on International Trade in Endangered Species of

Wild Fauna and Flora (CITES) was opened to the world's governments for signature on 3 March, 1973 in Washington, D.C. and entered into force on 1 July, 1975. Heralded as the Convention to protect all species from overexploitation due to international trade, the agreement marked global recognition that wildlife overconsumption, primarily by profit-seeking industries, threatens wildlife. The Convention's successes include, *inter alia*, reducing elephant poaching with the 1990, commercial ivory trade ban, aiding spotted cats, crocodilians and giant otters, and drawing attention to and stimulating conservation efforts for numerous species. At present, almost 40,000 wild plant and animal species are protected by CITES against over-exploitation through international trade.
The Czech Republic plays in international wild fauna and flora trade a prominent role. It is not only due to geographical location, but also highly developed and very popular plant growing, cultivation and planting and wild animal breeding. Therefore in the early 1990s, there had been cases of illegal wildlife trading and smuggling citizens of the former Czechoslovakia, later the Czech Republic were involved in. Act No. 16/1997 Gazette fully covering the commitments set by the CITES entered into force and all CITES national authorities started to effectively implement the Convention. Since 2004, after joining the European Union, the implementation has been enhanced by the respective EU legislation and the national institutions have been internationally recognized and some of them awarded.

KONTAKTY
NA AUTORY

Jan Brus
Univerzita Palackého v Olomouci
Přírodovědecká fakulta
katedra geoinformatiky
jan.brus@upol.cz

Štěpánka Čížková
Spolek Ametyst
kontaktní osoba pro ochranu přírody
cizkova@ametyst21.cz

Jan Čuda
Botanický ústav AVČR
oddělení ekologie invazí
jan.cuda@ibot.cas.cz

Karel Drbal
Správa jeskyní ČR
vedoucí Chýnovské jeskyně
drbal@caves.cz

Paula Filipová
AOPK ČR
vedoucí Samostatného právního oddělení pro veřejnou správu
paula.filipova@nature.cz

Věroslava Hadincová
Botanický ústav AVČR
oddělení populační ekologie
veroslava.hadincova@ibot.cas.cz

Jaroslav Hromas
Správa jeskyní ČR
emeritní ředitel SJČR
hromas@caves.cz

Jindřich Chlapek
AOPK ČR, RP Olomoucko
oddělení SCHKO Jeseníky
jindrich.chlapek@nature.cz

David Lacina
AOPK ČR
ředitel odboru zvláštní ochrany přírody
david.lacina@nature.cz

Tereza Kušnírová
AOPK ČR
oddělení MZCHÚ
tereza.kusnirova@nature.cz

Ladislav Miko
Ministerstvo životního prostředí
poradce ministra
půdní biolog
ladislav.miko@mzp.cz

Pavel Jaška
AOPK ČR
RP SCHKO Slavkovský les
pavel.jaska@nature.cz

Aleš Vorel
Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta životního prostředí
vorel@fzp.czu.cz

Jana Šrutová
Univerzita Karlova
Přírodovědecká fakulta
srutova1@gmail.com

Pavel Hulva
Univerzita Karlova
Přírodovědecká fakulta
hulva@natur.cuni.cz

Arnoštka Jelínková
Sekce plánování schopností
Ministerstva obrany ČR
referent rozvoje systému veřejné správy
oblast - ochrana životního prostředí
jelinkovaa@army.cz

Tomáš Just
AOPK ČR, RP Střední Čechy
vedoucí oddělení péče o přírodu a krajinu
tomas.just@nature.cz

Ondřej Klouček
Ministerstvo životního prostředí,
odbor druhové ochrany a implementace mezinárodních závazků
ondrej.kloucek@mzp.cz

Jan Kučera
biolog
honza_kucera@centrum.cz

Zdeněk Patzelt
časopis Ochrana přírody
šéfredaktor
patzelt.zdenek@seznam.cz

Jan Plesník
AOPK ČR
vedoucí oddělení mezinárodní spolupráce
jan.plesnik@nature.cz

Tomáš Růžička
AOPK ČR, ředitel Samostatného odboru vnějších vztahů
tomas.ruzicka@nature.cz

Tomáš Salov
Správa NP České Švýcarsko
tiskový mluvčí
t.salov@npccs.cz

Olga Svobodová
AOPK ČR
samostatné právní oddělení pro státní správu
olga.svobodova@nature.cz

Barbora Šimečková
Správa jeskyní ČR
vedoucí Zbrašovských aragonitových jeskyní
simeckova@caves.cz

Pavla Řihová
Univerzita Karlova,
Přírodovědecká fakulta
zástupce vedoucího Centra environmentálních forenzních věd
pavla.rihova@natur.cuni.cz

Petr Štěpánek
externí spolupracovník
ZOO Praha
petr.stepanek@ecn.cz

Silvie Ucová
AOPK ČR
oddělení mezinárodní spolupráce
silvie.ucova@nature.cz

Libuše Vlasáková
Ministerstvo životního prostředí
oddělení mezinárodních úmluv
odbor druhové ochrany a implementace mezinárodních závazků
libuse.vlasakova@mzp.cz

Eva Volfová
Ministerstvo životního prostředí
náměstkyně člena vlády
volfova@ametyst21.cz

Linda Zachystalová
AOPK ČR
oddělení práce s veřejností
linda.zachystalova@nature.cz

Petr Zajíček
Správa jeskyní ČR
zajicek@caves.cz